

นาข้าวกับเกษตรทฤษฎีใหม่

คงจะมีคำถามเกิดขึ้นในใจของใครหลาย ๆ คนด้วยความมั่นใจว่า “นาข้าวและชาวนาไทย” เดินมาถึงจุดนี้ได้อย่างไร เพราะตลอดเวลานานนับสิบปีที่ผ่านมา ชะตากรรมของชาวนาและที่ดินของพวกเขาได้ถดถอยสู่อาชีพที่กำลังใกล้เคียงกับความไร้ราก โดยเฉพาะทุกวันนี้ที่กำลังอยู่ในภาวะการแข่งขันจากประเทศผู้ผลิตข้าวหลายประเทศ จนราคาข้าวตลาดข้าวโลกตกต่ำลงนั้น “ข้าวไทย” กลับมีปัญหาเกิดขึ้นอย่างไม่น่าเชื่อ โดยนายประภาส ปิ่นตบแต่ง อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้ความเห็นผ่าน “มติชนออนไลน์” ว่า ประเทศไทยผลิตข้าวคุณภาพดีน้อยมากเมื่อเทียบกับสัดส่วนข้าวทั้งหมด โดยเฉพาะกลุ่มชาวนาภาคกลางยังผลิตข้าวเชิงคุณภาพต่ำเพื่อการส่งออก บางส่วนนำมาหุงกินไม่ได้ต้องนำไปผลิตแป้งเส้นแทน สอดรับกับกระแสที่ว่ากันว่า ทุกวันนี้ชาวนาไทย โดยเฉพาะชาวนาภาคกลางต้องซื้อข้าวหอมมะลิหรือข้าวถุงมาหุงกิน เพราะข้าวที่พวกเขาปลูกนั้นเอาไปขายอย่างเดียว

การทำนาในระบบชลประทานที่สามารถควบคุมปริมาณน้ำซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตสำคัญ ส่งผลให้นาข้าวในพื้นที่ราบลุ่มภาคกลาง หลุดพ้นจากการทำน่าน้ำฝนปีละครั้ง ผู้การผลิตข้าวแปร่ง และพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ จนสามารถผลิตข้าวได้ 5 ครั้งในเวลา 2 ปี ทั้งเครื่องจักร ยาฆ่าแมลง และปุ๋ยเคมี ถูกนำมาใช้จนเป็นต้นทุนการผลิตที่ขาดไม่ได้ การทำนาในลักษณะนี้จึงดำเนินไปสู่เกษตรอุตสาหกรรม คือผลิตเพื่อขายอย่างเดียว ขณะเดียวกันการพัฒนาเช่นนี้ ก็ทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์ขึ้นมาในเวลาสืบเนื่อง เพราะ “ข้าวไทย” ได้ก้าวสู่ยุคพึ่งพิงระบบการตลาดอย่างเต็มตัว ไม่ใช่อยู่ได้ด้วยตนเอง หรือชุมชนอีกต่อไป จนในที่สุด “ข้าวไทย” ก็ก้าวสู่ความเป็นสินค้า การเมืองไปอีกตัวหนึ่ง อย่างที่เห็นกันอยู่ในขณะนี้ ที่นักการเมืองเองก็กำลังถูกดำเนินคดีเรียกค่าเสียหายจากโครงการจำนำข้าวหลายหมื่นล้านบาท เมื่อถึงฤดูการผลิตปีนี้ ราคาข้าวตกต่ำลงเหลือเพียงตันละ 6,500 บาท จึงทำให้เกิดกระแสการเมืองฟากฝั่งที่ตกเป็นจำเลยกำลังเดินแผน “เอาคืน” ในทำนองดาบนั้นคืนสนอง

พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ(คสช.) กล่าวถึงปัญหาราคาข้าวตกต่ำว่า เกิดจาก 2 กรณี แรกคือการปรับโครงสร้างการเกษตรที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ครบวงจร กับอีกเรื่องคือ การเคลื่อนไหวทางการเมืองซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างนักการเมืองในพื้นที่กับโรงสีข้าวบางโรงที่กำหนดราคาให้ต่ำลง ให้เกิดประเด็นประชาชนขัดแย้งหรือต่อต้านรัฐบาล จึงต้องสร้างความเข้าใจทั้งระบบ ต่อมา พ.อ.หญิง ศิริจันทร์ งาทอง รองโฆษกคสช. แถลงว่า กองกำลังของคสช.ได้ติดตามตรวจสอบความเดือดร้อนของชาวนาจากปัญหาราคาข้าวจากสภาพการณ์ ขณะนี้อาจมองได้ว่าปัญหาราคาข้าวในปัจจุบันมีความไม่ปกติ อาจมีขบวนการสร้างกลไกราคาเทียมซ้ำเดิม เกษตรกรเพื่อหวังผลทางการเมือง โดยจะเข้าตรวจสอบการรับซื้อข้าวของโรงสีต่างๆ ต่อไป

คงจะมีคำถามเกิดขึ้นในใจของใครหลายๆ คนด้วยความมั่นใจว่าสภาพประเทศไทยในปัจจุบัน กำลังเกิดอะไรขึ้นกับ “นาข้าวและชาวนาไทย” เรื่องที่จะเป็นการสร้างกลไกราคาเทียมขึ้นมาเพื่อผลทางการเมืองหรือไม่ นั้น เป็นกรณีที่ต้องว่ากันไปตามกฎหมาย เช่นเดียวกับคดีจำนำข้าวที่ดำเนินการมาก่อนหน้า หากแต่ในเรื่องของระบบการผลิต และคุณภาพข้าว นั้น ถือเป็นเรื่องใหญ่ที่ได้ฝังรากลึกจนเป็นวิถีชาวนาในยุคปัจจุบันไปแล้ว ส่วนหนึ่งก็อย่างที่นายกรัฐมนตรีได้พูดถึงโครงสร้าง การจะปรับเปลี่ยนให้เป็นเกษตรอินทรีย์ โรงสีชุมชน หรือแม้แต่ให้ชาวนาขายข้าวคุณภาพด้วยตนเอง ไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ถึงอย่างไรก็มีความจำเป็นที่จะต้องทำให้เกษตรกรก้าวเดินไปในแนวทางแห่งความยั่งยืนและพอเพียงตามเกษตรทฤษฎีใหม่ อันจะนำมาซึ่งความอยู่รอดในอนาคต เพราะถึงอย่างไร คนไทยก็ต้องผลิตข้าวคุณภาพขายให้คนไทยด้วยกันได้กินต่อไปอีกนานแสนนาน